

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

28 grudnia

№ 115.

Rok 1927.

TREŚĆ:

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

Poz.: 980—z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach. 1639

980.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 13 grudnia 1927 r.

o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji oraz ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. № 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Tytuł I.

Godła i barwy państwowe.

Art. 1. Godłami państwowymi są:

1) herb państwowy t. j. wizerunek orła białego z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo),

ze skrzydłami rozwiniętymi, z koroną i dziobem oraz szponami złotymi (orzeł państwowy) na prostokątnej tarczy w polu czerwonym (wzór № 1),

2) chorągiew Rzeczypospolitej, przysługująca wyłącznie Prezydentowi Rzeczypospolitej, t. j. chorągiew barwy czerwonej z wizerunkiem orła państwowego pośrodku i z obramieniem dookoła. Stosunek szerokości do długości chorągwi wynosi 5:6, wysokość wizerunku orła państwowego w stosunku do szerokości chorągwi 3:5 (wzór № 2).

Art. 2. Barwami państwowymi są kolory biały i czerwony w dwóch poziomych równoległych pasach o równej szerokości i długości, z których górny jest biały, dolny zaś czerwony. Kolor czerwony odpowiada barwie cynobru.

Tytuł II.

Oznaki władz, urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw i korporacyj publicznych.

Art. 3. Dla władz i urzędów państwowych w kraju i zagranicą oraz dla zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych ustanawia się oznaki,

złożone z herbu państwowego i napisu, odpowiadającego ich nazwie.

Art. 4. Dla wszystkich władz i urzędów samorządowych ustanawia się oznaki, złożone z herbu państwowego, z herbu województwa, do którego należą, i z napisu, odpowiadającego ich nazwie.

Władze i urzędy miast mogą w swej oznace w miejscu, przewidzianem dla herbu wojewódzkiego, umieścić własny historycznie uzasadniony herb.

Miastom, odznaczonym orderem, oraz województwom nadaje herby Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów; herby innych miast zatwierdza według własnego uznania Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek magistratu i rady miejskiej po porozumieniu się z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Oznaki dla związków samorządu gospodarczego i zawodowego oraz innych korporacji prawno-publicznych zatwierdza właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Tytuł III.

Flagi, bandery, chorągwie i sztandary.

Art. 5. Flagą władz i urzędów w kraju i zagranicą oraz zakładów i instytucji państwowych i samorządowych jest płachta o barwach państwowych. Stosunek szerokości do długości wynosi 5 : 8 (wzór № 3).

Art. 6. Flagą marynarki wojennej jest bandera wojenna czyli płachta o barwach państwowych z wcięciem trójkątnym od strony przeciwległej do drzewca. W środku białego pasa w połowie odległości od drzewca do wcięcia umieszczony jest herb państwowy. Stosunek szerokości do długości bandery wynosi 5 : 10^{1/2}. Głębokość wcięcia wynosi połowę szerokości. Wysokość herbu państwowego w stosunku do szerokości bandery wynosi 2 : 5 (wzór № 4).

Art. 7. Chorągwią pułków piechoty i saperów oraz szkół piechoty i saperów jest płachta kwadratowa barwy białej z wizerunkiem krzyża kawalerskiego barwy czerwonej na każdej stronie. Bok płachty mierzy 1 metr.

Na prawej stronie chorągwi t. j. na lewo od drzewca znajduje się pośrodku krzyża kawalerskiego wizerunek orła państwowego, otoczony wieńcem laurowym. Pomiedzy ramionami krzyża umieszczony jest w rogach w mniejszych wieńcach laurowych numer pułku.

Na lewej stronie chorągwi t. j. na prawo od drzewca znajduje się pośrodku krzyża kawalerskiego napis trzywierszowy „Honor i Ojczyzna”, otoczony wieńcem laurowym. W rogach, tak samo jak na stronie prawej, umieszczony jest numer pułku. Wieńce w rogach i liczby pułku na lewej stronie chorągwi mogą być zastąpione innymi emblematami, umieszczonymi na tarczach, wzory których zatwierdza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Płachta chorągwi przybita jest 21 gwoździami do drzewca długości 2^{1/2} metrów, zakończonego u góry tabliczką z numerem pułku, nad którą umieszczony jest metalowy orzeł państwowy, mierzący wraz z tabliczką 25 cm. wysokości. Dolny koniec drzewca zakończony jest metalowem okuciem.

Na drzewcu pod orłem przywiązana jest kokarda o barwach państwowych szerokości 15 cm., której oba końce dochodzą do dolnego brzegu płachty. Końce kokardy i chorągiew z trzech stron oszyte są frendzlą złotą szerokości 5 cm. (wzór № 5).

Art. 8. Sztandarem pułków i szkół kawalerji jest płachta kwadratowa, której bok mierzy 65 cm. Szczegóły sztandaru, kokardy i drzewca odpowiadają tymże szczegółom chorągwi (art. 7), lecz są stosunkowo mniejsze i płachta sztandaru przybita jest 14 gwoździami do drzewca długości 2^{1/2} metra.

Art. 9. Flagą forteczną i proporcem marynarki wojennej jest płachta o barwach państwowych z krzyżem kawalerskim pośrodku, którego ramiona położone w białym pasie są czerwone, zaś ramiona położone w czerwonym pasie białe. Pośrodku krzyża na okrągłej tarczy czerwonej znajduje się ramię zbrojne, zwrócone mieczem od drzewca. Stosunek szerokości do długości wynosi 5:6, wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości chorągwi 4:5 (wzór № 6).

Art. 10. Znakiem okrętów wojennych, będących w kampanji i pod dowództwem oficera marynarki wojennej, jest wstęga o barwach państwowych z głębokim wcięciem na końcu oraz krzyżem kawalerskim przy drzewcu o barwie podwójnej (jak w art. 9), lecz bez ramienia zbrojnego. Stosunek szerokości do długości znaku wynosi 1 : 25, wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości znaku 1 : 2 (wzór № 7).

Art. 11. Inne znaki wojskowe, używane przez armję lądową lub marynarkę wojenną, ustali rozporządzenie wykonawcze Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 12. Bandera handlową morską jest płachta o barwach państwowych.

W środku białego pasa umieszczony jest herb państwowy. Stosunek szerokości do długości wynosi 5:8, wysokość herbu państwowego w stosunku do szerokości bandery 2:5 (wzór № 8).

Art. 13. Dla wszelkich niewojennych statków państwowych ustanawia się taką samą banderę, jak w art. 12, a nadto osobną białą flagę, zakładaną w czasie pełnienia służby, z godłem ministerstwa, w dyspozycji którego statek się znajduje. Godła ministerstw względnie poszczególnych ich działów ustanawia Rada Ministrów na wniosek właściwego ministra, przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 14. Flagą statków handlowych żeglugi śródlądowej jest płachta o barwach państwowych. Stosunek szerokości do długości chorągwi wynosi 5:8.

Tytuł IV.

Pieczenie.

Art. 15. Pieczęcią państwową jest tłoczona pieczęć okrągła średnicy 77 mm. z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku na tle heraldycznym i napisem „Rzeczpospolita Polska” w otoku (wzór № 9).

Art. 16. Pieczęcią Prezydenta Rzeczypospolitej jest pieczęć okrągła średnicy 62 mm. z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem „Prezydent Rzeczypospolitej” w otoku.

Art. 17. Pieczęcią urzędową Marszałków Sejmu i Senatu jest pieczęć okrągła średnicy 50 mm. z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem „Marszałek Sejmu” względnie „Marszałek Senatu” w otoku.

Art. 18. Pieczęcią urzędową władz i urzędów oraz zakładów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych jest pieczęć okrągła z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem, odpowiadającym nazwie danej władzy (urzędu, zakładu, instytucji, przedsiębiorstwa), w otoku.

Art. 19. Pieczęcią urzędową władz i urzędów samorządowych jest pieczęć owalna. W górnej części pieczęci znajduje się orzeł państwowy, poniżej którego umieszczony jest napis, odpowiadający nazwie danej władzy (urzędu, zakładu, instytucji).

Pieczenie dla związków samorządu gospodarczego i zawodowego oraz innych korporacji publiczno-prawnych zatwierdza właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 20. Wyrób pieczęci z orłem państwowym zastrzega się wyłącznie mennicy państwowej. Wyjątki od tej zasady może ustanowić rozporządzenie wykonawcze Prezydenta Rzeczypospolitej.

Tytuł V.

Postanowienia karne.

Art. 21. Używanie przez osoby lub instytucje nieuprawnione 1) chorągwi Rzeczypospolitej (art. 1 lit. 2), 2) oznak władz (urzędów, zakładów, instytucji, przedsiębiorstw) państwowych i samorządowych oraz korporacji publiczno-prawnych (art. 3 i 4), 3) chorągwi i innych oznak wojskowych (art. 6 — 11), 4) bandery handlowej morskiej oraz flagi niewojennych statków państwowych (art. 12 i 13), 5) pieczęci urzędowych (art. 15 — 19) jest wzbronione.

Wzbronione jest używanie przez osoby i instytucje prywatne pieczęci z orłem państwowym. Używanie przez osoby i instytucje prywatne herbu państwowego, herbów wojewódzkich, jako też ich części składowych, dla celów handlowych jako też na blankietach i szyldach dozwolone jest tylko za osobnym zezwoleniem Ministra Spraw Wewnętrznych, udzielonym w porozumieniu z właściwymi ministrami w wy-

padkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie. Zezwolenie to wygasa w razie ukarania obdarzonego niem za czyn, przewidziane w art. 22, lub w razie cofnięcia zezwolenia. Cofnięcie zezwolenia zarządza Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z właściwymi ministrami w razie powstania okoliczności, w których utrzymanie w mocy zezwolenia sprzeciwiałoby się interesowi państwowemu.

Zezwoleń na analogiczne używanie herbów miejskich udziela właściwa gmina miejska za zgodą wojewody, a jeśli chodzi o miasto stołeczne Warszawę — za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych. Zezwolenie to może być cofnięte na podstawie uchwały rady miejskiej, zatwierdzonej przez wojewodę, a jeśli chodzi o miasto stołeczne Warszawę — przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wykroczenie przeciwko powyższym przepisom zachodzi także w razie używania znaków podobnych, jak wymienione w niniejszym artykule, o ile to może się stać źródłem pomyłki.

Winny wykroczenia przeciw powyższym zakazom ulega karze grzywny od 10 do 500 złotych lub karze aresztu do 3 miesięcy albo obu tym karom łącznie, o ile dany czyn nie stanowi przestępstwa, zagrożonego karą surowszą.

Właściwymi do orzekania są sądy powiatowe (pokoju). W województwach poznańskim, pomorskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego w razie wymierzenia kary pozbawienia wolności ponad 6 tygodni orzeka się więzienie.

Art. 22. Winny używania herbu państwowego lub orła państwowego, chorągwi Rzeczypospolitej, chorągwi o barwach państwowych albo chorągwi i innych znaków wojskowych w sposób, uchybiający czci należnej Rzeczypospolitej Polskiej, albo winny umyślnego ich znieważenia ulegnie karze więzienia od jednego miesiąca do dwóch lat lub aresztu do sześciu tygodni, o ile dany czyn nie stanowi przestępstwa, zagrożonego karą surowszą.

Występek powyższy zachodzi także wówczas, jeśli czynu dopuszczono się względem znaków, mogących robić wrażenie herbu państwowego, orła państwowego lub chorągwi i znaków, wymienionych w ustępie pierwszym.

Właściwymi do orzekania są sądy okręgowe. W okręgach sądów apelacyjnych we Lwowie i w Krakowie i sądu okręgowego w Cieszynie zamiast kary więzienia orzeka się karę ścisłego aresztu.

Art. 23. Winny naruszenia przepisów, wydanych na podstawie art. 24, a dotyczących wyrobu pieczęci oraz nadzoru nad ich wyrobem, ulegnie karze grzywny od 50 do 500 złotych albo aresztu od tygodnia do sześciu miesięcy albo obu tym karom łącznie, o ile dany czyn nie stanowi przestępstwa zagrożonego karą surowszą.

Właściwymi do orzekania są sądy powiatowe (pokoju).

Tytuł VI.

Postanowienia końcowe.

Art. 24. Szczegółowe przepisy w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem, nie wyłączają

jąc przepisów, dotyczących pieczęci poszczególnych władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw, korporacyj), ich używania, wyrobu oraz nadzoru nad ich wyrobem ustanowione będą w rozporządzeniu wykonawczem Prezydenta Rzeczypospolitej.

Rozporządzenie to może również postanowić, że oznaki i pieczęcie poszczególnych korporacyj publiczno-prawnych nie będą podlegały przepisom niniejszego rozporządzenia.

Art. 25. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 26. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po ogłoszeniu.

Równocześnie tracą moc obowiązującą ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. № 69, poz. 416) oraz wszystkie na jej podstawie wydane rozporządzenia. Obowiązujące przepisy, w myśl których napisy w pieczęciach urzędowych powinny zawierać imię i nazwisko pieczętującego, pozostają w mocy.

Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tracą ważność zezwolenia, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych, względnie w innej drodze uzyskane uprawnienia na używanie przez osoby i instytucje prywatne godeł, chorągwi, bander oraz pieczęci z orłem państwowym.

W czasie przejściowym, kończącym się w 2 lata po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia, władze (urzędy, zakłady, instytucje, przedsiębiorstwa, korporacje) publiczne mogą używać dotychczasowych pieczęci, oznak i flag.

Chorągwie i sztandary oddziałów wojskowych (art. 7 i 8), nadane im przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, jak również wizerunki orła państwowego w orderach i odznaczeniach, ustanowionych przed jego wejściem w życie, nie ulegają zmianie.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
Dr. Dobrucki

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

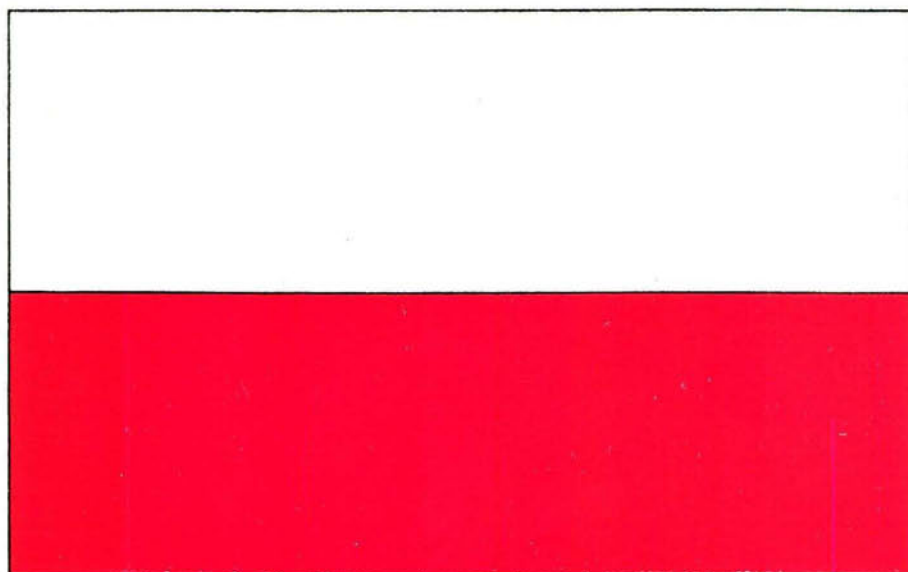
Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

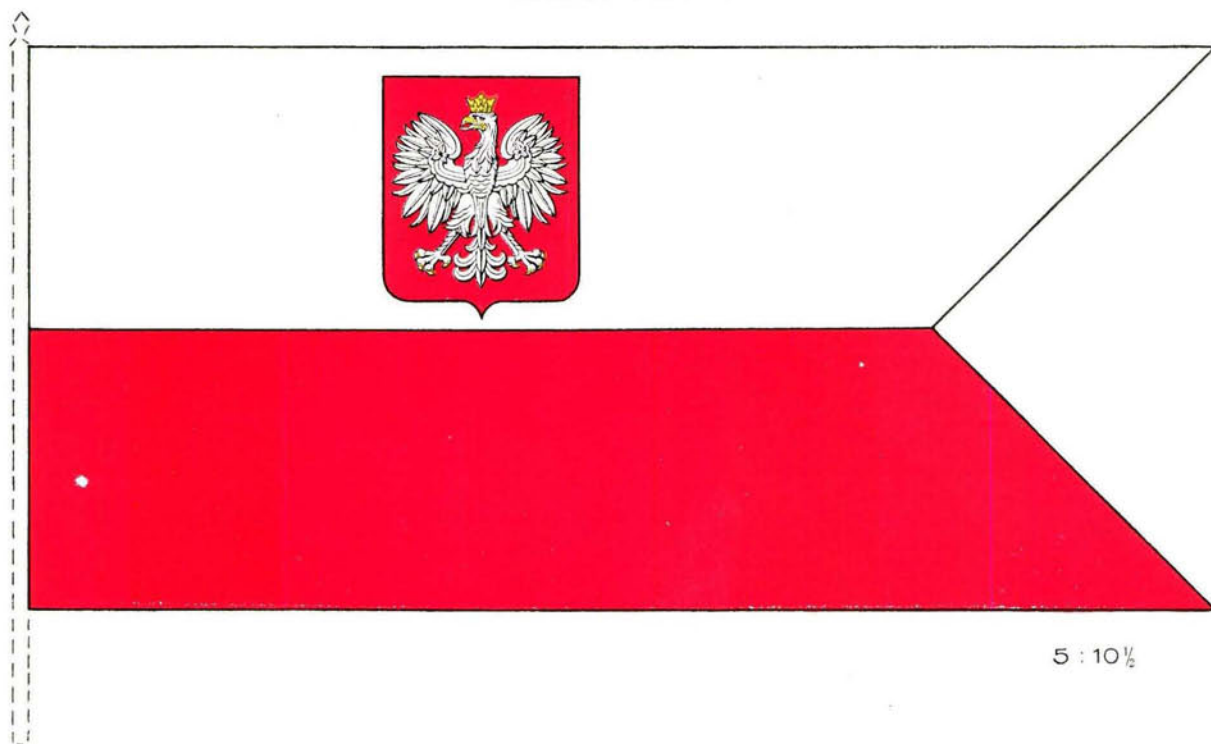

Wzór Nr. 3.

5 : 8

Wzór Nr. 4.

5 : 10½

Wzór Nr. 5
prawa strona

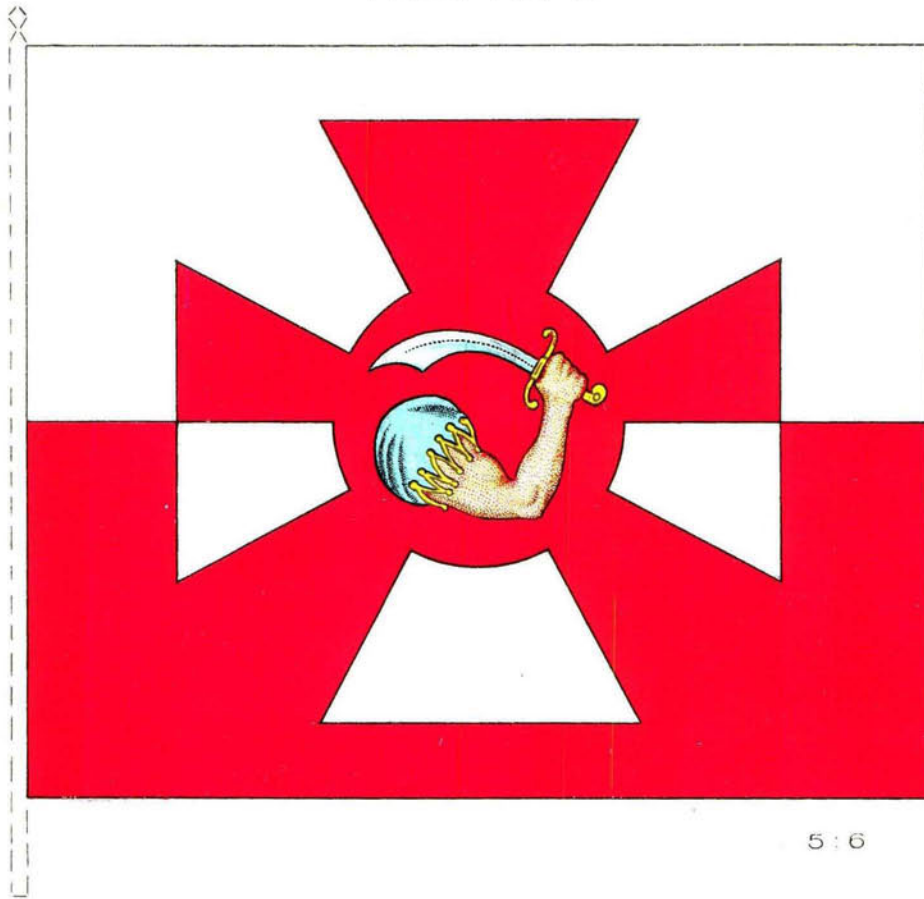

Wzór Nr. 5

lewa strona

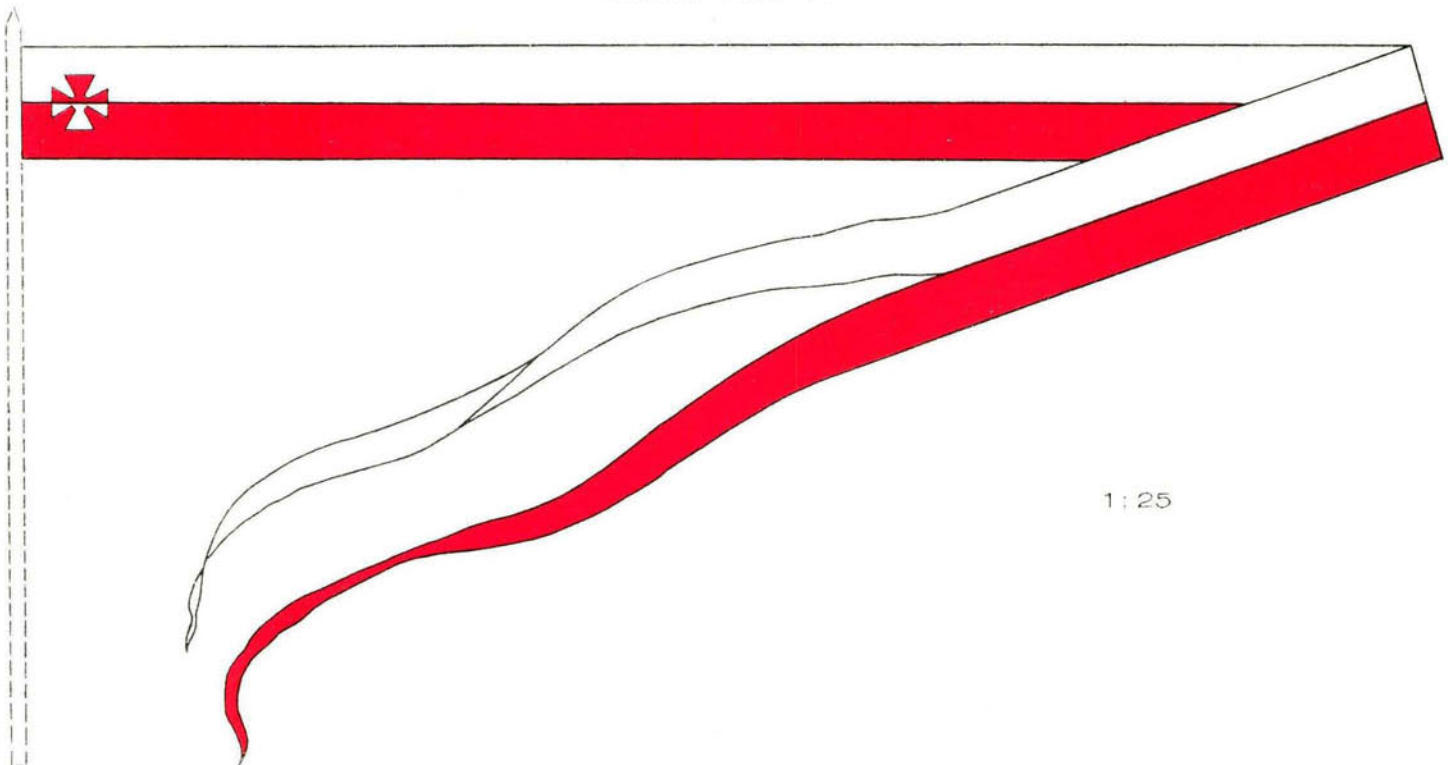

Wzór Nr. 6.

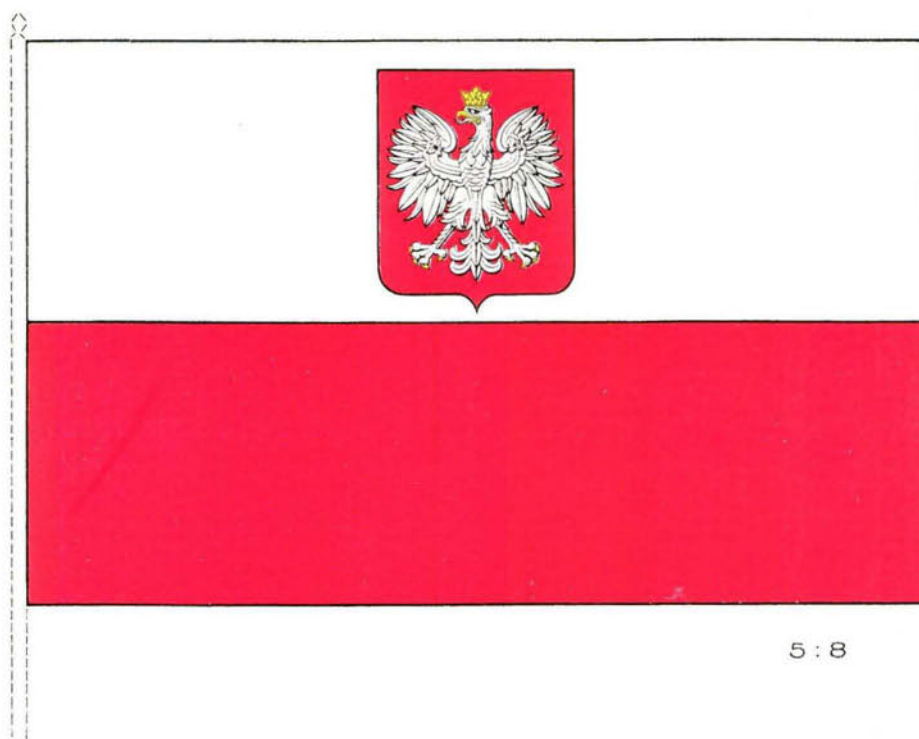
5:6

Wzór Nr. 7.

1:25

Wzór Nr. 8.

5 : 8

Wzór Nr. 9.

